

Bricoleren en bezielen ¹
Over boemerangs en luisterende Samaritanen

1. "En nu...?" of het verhaal van een boemerang

Na enkele besprekingen rond het thema 'jongerenpastoraal' zitten velen van ons met een dubbel gevoel. Enerzijds is er opluchting en hoop: er is doorheen de vergaderingen een gespreksdynamiek naar boven gekomen die zuurstof bracht. Er was veel inbreng, reflectie, uitwisseling en discussie. Op de één of andere manier vonden we - in het denken rond jongeren en geloof - een ruimte waarin teleurstelling en hoop, levensverhaal en verwachtingen, verwarring en perspectief elkaar bevruchtten.

Maar anderzijds speelde er ook een ander gevoel, kort samen te vatten in de vraag: "En nu...?" Waarheen heeft dit alles ons gebracht? Hebben we nu een visie ontwikkeld, een begin geschreven aan een geloofsverhaal dat ruimte en tijd maakt voor jongeren? Kunnen we een 'statement' opstellen waarin we onze visie op 'jongerenpastoraal' verwoorden? En hoe kan dit doorwerken in onze parochie? Of stoppen we het even in de koelkast (al heeft ook dit een beperkte houdbaarheidsdatum)? Allemaal vragen die op ons afkwamen, ook in het bureau van de parochieraad.

Vanuit de vergadering met het bureau, moet ik toegeven dat we niet goed weten hoe we hier nu verder stappen kunnen in zetten. Of beter gezegd: hoe we hier systematisch kunnen aan verder werken. Nochtans is er één iets overduidelijk: er is in de gesprekken een dynamiek ontstaan die een positieve aantrekkingskracht heeft. Het is echter ook duidelijk geworden dat de denkttekst voor onze gesprekken slechts een 'katalysator' was. De dynamiek die loskwam, leefde al volop onder ons, maar werd plots verhevigd en versneld. Het denken over jongeren heeft iets van een boemerang. We hebben onze gedachten op de jongeren gelanceerd en uiteindelijk zijn ze terug voor onze eigen voeten geland. We zijn terug bij onszelf aanbeland. En daarin staan we wellicht in een heel oude traditie...

"Al wat je opbouwt buiten jezelf, het zal zijn als een hoop zand, blootgesteld aan de wind. Als je jezelf niet kent, zul je zijn als iemand die bouwt zonder fundament en dus bezig is een ruïne te maken en geen bouwwerk."²

¹ De titel verwijst naar de denkttekst van de parochieraad over jongerenpastoraal: 'Profeten tussen bricolage en bezieling'. De korte tekst die nu voorligt, is gegroeid vanuit het denkproces dat in de parochieraad gebeurde. Het is echter onmogelijk om alle invalshoeken, vragen, kritieken en aanvullingen uit deze momenten in één geheel samen te brengen. De bedoeling is eerder om met de grondintuïties van de gesprekken verder op weg te gaan. Ze te laten groeien en alle kansen te geven op bloei.

² Benardus van Clairvaux in een brief aan paus Eugenius III (12de eeuw), geciteerd in Leo Feijen, *De reis van je hoofd naar je hart. Leefregels voor het bestaan van alle dag*, Ten Have, Kampen, 2004 p.8 .

2. De levensader van ons geloof

Doorheen de gesprekken en reflectie is er heel veel naar boven gekomen. Het is echter opvallend – als je even stilstaat bij wat er allemaal gezegd werd – hoeveel er gesproken werd vanuit onze eigen vragen, twijfels en bedenkingen. Zoals alle profeten, hebben de jongeren ons indirect een spiegelkje voorgehouden... Willen we werken aan een gelovig omgaan met hen, dan zullen we op de eerste plaats moeten zoeken naar de diepste laag van onze gemeenschap, van ons geloof op vandaag, dus: van onszelf...

Het is misschien duidelijk geworden dat een gelovig omgaan met jongeren een indirect 'gevolg' zal zijn van het eigen proces dat we gaan, eerder dan een doelstelling waar we moeten aan beantwoorden. Ons denken en zoeken rond jongeren zàl groeien, maar dit kan maar als het mee wortelt in een fundamentele inkeer en bevraging van onze eigen visies en gedachten rond geloof, kerk en parochie.

Met andere woorden, misschien zijn we in de voorbije vergaderingen voorzichtig op de bruisende levensader van ons geloof gestoten. Die ader waarin je voelt kloppen waarin het eigenlijk over gaat. Die onbenoembare Kern van ons geloofsverhaal. Dat bekende onbekende, dat Mysterie waarin hoop en teleurstelling, zoeken en falen uitvloeien in een sprakeloosheid die opnieuw laat luisteren: naar Hem, naar onszelf, naar elkaar, naar onze omgeving en... naar jongeren...³

3. Het verhaal van een gewonde gemeenschap

In ons zoeken naar sporen om verder te gaan in onze reflectie, graven we even een overbekend parabeltje op. Het verhaal van de barmhartige Samaritaan... Heeft deze 'versleten' parabel ons nog iets te zeggen? Of beter gezegd heeft de manier waarop we deze parabel meestal lezen misschien iets te vertellen ⁴? We nemen de tekst er even bij...

'Er was eens iemand die van Jeruzalem naar Jericho reisde en onderweg werd overvallen door rovers, die hem zijn kleren uittrokken, hem mishandelden en hem daarna halfdood achterlieten. Toevallig kwam er een priester langs, maar toen hij het slachtoffer zag liggen, liep hij met een boog om hem heen. Er kwam ook een Leviet langs, maar bij het zien van het slachtoffer liep ook hij met een boog om hem heen. Een Samaritaan echter, die op reis was, kreeg medelijden toen hij hem zag liggen. Hij ging naar de gewonde man toe, goot olie en wijn over zijn wonden en verbond ze. Hij zette hem op zijn eigen rijdier en bracht hem naar een logement, waar hij voor hem zorgde. De volgende morgen gaf hij twee denarie aan de eigenaar en zei: "Zorg voor hem, en als u meer kosten moet maken, zal ik u die op mijn terugreis vergoeden."⁵

³ Vgl. Christopher Jamison, *Levenslessen van een abt. De 7 stappen naar een leven volgens Benedictus*, Lannoo, 2008, p.53.

⁴ De sleutel om de parabel op deze manier te lezen, werd gevonden in Ria Weyens, *Van wonde naar verwondering. Hoe omgaan met innerlijke pijn?*, Carmelitana, Gent, 2006 p.65.

⁵ Lucas 10, 30-35

In de kerkelijke traditie wordt deze parabel meestal uitgelegd als een schoolvoorbeeld van de goddelijke liefde voor de mens en de onderlinge naastenliefde. Vanuit diezelfde benadering wordt onze geloofsgemeenschap vaak gezien als een wijkplaats, een zalvende aanwezigheid voor de omgeving.

Hieruit ontspringt spontaan de intuïtie dat we ook voor onze jongeren onze gemeenschap zo dienen open te stellen. Jongeren dragen op vandaag ook heel wat kwetsuren met zich mee. Ze zijn zoekende en daarin voelen we vaak dat we hen absoluut nabij moeten zijn. De jongeren zijn binnen de dynamiek van de parabel dan de gewonde man, waar we met onze gemeenschap al dan niet in kringetjes om heel lopen... Wellicht is dit aanvoelen gedeeltelijk terecht. De vraag is echter of we niet (vanuit onze eigen, emotioneel verankerde bezorgdheid) een noodzakelijke stap overslaan...

Jezus vertelt in het evangelie deze parabel als een antwoord op de vraag van een schriftgeleerde naar het eeuwig leven, lees: 'naar levensecht, verdiept leven, geworteld in God'. Het antwoord van Jezus is echter verrassend. Hij laat de man zelf vertellen dat het grootste gebod eigenlijk een tweeluik is: "Heb de Heer, uw God, lief met heel uw hart en met heel uw ziel en met heel uw kracht en met heel uw verstand, en uw naaste als uzelf." De liefde tot God, de naaste en tot jezelf komen hier op één en dezelfde lijn te staan... Merkwaardig, want eigenlijk lezen wij de parabel die volgt weinig of nooit binnen dat tweeluik.

Anders gezegd: de gewonde man kan zowel over de gewonde mensheid, de gewonde naaste als je 'gewonde zelf' gaan. Bij alle drie word je uitgenodigd om er op een zachte, tedere en milde manier mee om te gaan. Als we dit vertalen naar onze geloofsgemeenschap op vandaag, dienen we dus ook die drie basisintuïties te respecteren. Een geloofsgemeenschap zal op een zalvende manier proberen om te gaan met een gekwetste wereld, de gewonde mensen uit de eigen omgeving en... de eigen kwetsuren... En misschien is het dat wat de boemerangbeweging in onze vorige reflecties aangebracht heeft. Via het denken over jongerenpastoraal, zijn we bij de eigen kwetsuren, schuldgevoelens, zwakke en pijnlijke plekken, stille confrontaties en conflicten, verwarrende twijfels van onze eigen geloofsgemeenschap aanbelandt.

Misschien hebben onze jongeren ons op het punt gebracht dat we voor een keuze staan. Ofwel blijven we in kringetjes rond de gewonde plekken van onze gemeenschap lopen (onder het mom dat we andere, dringender dingen te doen hebben: zoals het uitstippelen van een eigentijdse jongerenpastoraal) ofwel proberen we ermee in dialoog te gaan, proberen we voorzichtig te zalven en het wat dichter bij de Herbergier te brengen, in het vertrouwen dat Hij zorgend aanwezig blijft. Dan pas kunnen we onze reis verder zetten... Dat dit echter niet gemakkelijk zal zijn, behoeft waarschijnlijk geen betoog. Het vraagt moed, durf en eerlijkheid om de

wonden van onze gemeenschap te zien en erbij neer te knielen. Je moet even het graf binnen, waaruit een omzwachtelde doodsgneur kan opstijgen. Maar er is wel een verhaal dat vertelt dat er Iemand de moed had om dat te doen en toen schreeuwde: "Lazarus, kom naar buiten!" En er kwam nieuw leven, want de angst voor kwetsuren en confrontatie werd niet uit de weg gegaan⁶.

4. Op zoek naar een luisterend genezen

Vanuit deze invalshoek heb ik geprobeerd om vier lijnen te onderscheiden die de kern van onze voorgaande gesprekken aanraken. Al is hier uiteraard voor een groot deel eigen interpretatie in het spel. Daarom formuleer ik ze in vraagvorm, als stof en aanzet voor verder gesprek. Mochten deze vier pistes onvolledig of onvoldoende lijken: aanvullingen en bedenkingen zijn meer dan welkom.

A. Authenticiteit

- Wat betekent het om authentiek te zijn? Hoe kan je bij jezelf komen? Hoe weet je dat je authentiek leeft en/of gelooft? Waarin ben ik/zijn we authentiek? Welke kansen vind ik hiervoor in kerk of parochie?
- Wat houdt me/ons tegen om authentiek, gewoon mezelf/onzelf te zijn? Welke beperkingen vind ik / vinden we hierin binnen onze kerk, parochie, geloof? Welke (ook onuitgesproken) verwachtingen draag ik / dragen we met me / ons mee? Waar zitten onze/mijn twijfels, vragen of angst voor de toekomst? Waar vind ik/ vinden we de ruimte (niet) om dit uit te spreken?

B. Openheid – luisteren – nieuwe kansen

- Wat betekent 'luisteren' en een 'open houding' naar onszelf, naar Hem, naar onze tijd, medemensen en samenleving? Wanneer gebeurt dit in ons eigen leven, in onze parochie? Hoe ga ik / gaan we om met meningsverschillen, discussie, confrontatie en conflict?
- Wat beluisteren we liever (niet) op vandaag? Hoe kunnen we 'open komen' voor wat leeft binnen onze parochie, geloofsgemeenschap? Wat is er nodig om dit mogelijk te maken? Wat belemmert dit of hoe belemmeren we dit zelf?

⁶ Vgl. Simone Pacot, *Durf het nieuwe leven aan! Op weg naar Pasen*, Carmelitana, Gent, 2005 p.12.

C. Kerk en gemeenschap

- Wat betekent 'geloofsgemeenschap'? Wat is dat 'samen komen' en 'vieren' precies? Is het essentieel in ons geloofsverhaal? Waarom? Welke spanning zie je tussen gemeenschap en Kerk (als mondiaal instituut)?
- Hoe verhoudt onze parochie zich tot de bewoners? Open of gesloten? Wat bevordert of vermindert dit? Waaraan zie je dat? Wat zijn jouw 'toetsstenen' voor een geloofsgemeenschap? Is er voldoende ruimte voor het individu, de eigen persoon? Waar vind die de ruimte, tijd en aandacht?

D. Geloofstaal

- Wat stoort mij / ons in de huidige geloofstaal en/of in de taal van onze liturgie? Wat roepen het woord 'God' 'geloof' en 'kerk' van weerstanden bij mij / bij ons op? Hoe zie ik / zien wij de relatie tussen taal en stilte?
- Waar vind ik / vinden we wel een taal die mij / ons aanspreekt, die mij / ons voedt en inspireert? Welke plekken van stilte en schoonheid ontbreken en/of zijn er te vinden in onze gemeenschap?

Dit zijn slechts aanzetten tot gesprek, schamele pogingen om onze gespreks- en denkdynamiek levend te houden. Echter, over het hoe en wat, tijd en plaats voor deze vragen is wellicht het laatste woord nog niet gezegd. Maar daarvoor zijn we waarschijnlijk juist samen...

We moeten elkaar moed geven en afzien van een samenzwering met de machten van de stilte, de machten van het graf. We kunnen die zelfcensuur weigeren;
 we hoeven niet steeds bang te zijn over wat anderen van ons zouden denken als we de waarheid zeggen.
 "Wees niet ongerust, maar vertrouw op God en mij" (Joh. 14:1)
 We kunnen samen van sabbatsmomenten genieten;
 we kunnen nu al delen in Gods eigen rust⁷.

⁷ Timothy Radcliffe, *Waar draait het om als je christen bent?*, Kampen/Averbode, Kok/Altiora, 2007 p.296.